

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ СТУДЕНТАМ БІОМЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Вступ. Вивчення іноземної мови є обов'язковим для студентів біомедичної інженерії. На теперішній день вимоги до володіння іноземною мовою суттєво змінилися. Інтеграція України до Євросоюзу, впровадження Болонської системи в освітній процес, розширення міжнародних контактів - усе це вплинуло на процес підготовки майбутніх фахівців. Зрозуміло, що зростає роль іноземної мови, як основного засобу міжнародного спілкування. Особлива увага приділяється іноземній мові професійного спрямування, бо саме вона надає змогу реалізувати всі аспекти професійної діяльності біоінженера, а саме: участь у міжнародних проектах, налагодження зарубіжних контактів, обмін інформацією та досвідом, проведення презентацій, знаходження потрібної інформації в Інтернеті або будь-яких інших іншомовних джерелах. Збільшення інформаційного потоку з кожним днем неминуче призводить до того, що випускникам біомедичного фаху доведеться зіткнутися з необхідністю інтенсивного використання іноземної мови в професійній діяльності. Отже, професійна спрямованість має бути головною характерною рисою навчання іноземної мови студентів біомедичної інженерії, бо вона ґрунтується на врахуванні потреб майбутніх фахівців і є запорукою успіху і вдалої кар'єри.

Постановка проблеми. Якісна мовна підготовка студентів неможлива без використання сучасних освітніх технологій. Сучасні технології передбачають застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, роботу з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов, дистанційні технології, створення презентацій у PowerPoint, використання інтернет-ресурсів. Щоб підготувати кваліфікованого біоінженера, здатного творчо вирішувати будь-які питання, необхідно змінити ставлення студента до процесу навчання, перетворивши його зі старанного виконавця на творчу людину, яка вміє продуктивно мислити та творчо вирішувати професійні завдання.

Аналіз попередніх досліджень. Проблемою розробки навчального матеріалу для студентів вузьких фахів, таких як біотехнологія, генетика та медичні інформаційні технології, займалися багато педагогів, таких як: А. Гуржій, Л. Коновалова, Ю. Бабанський, у той час як специфікою біоінженерного профілю займаються лише викладачі відповідних кафедр України.

Мета статті. Наразі постає питання як вивчати іноземну мову і який матеріал викладати для того, щоб відповідати цілям та вимогам професійно-орієнтованого навчання.

Виклад основного матеріалу. Однією з особливостей вивчення мови професійного спрямування є те, що вона має бути максимально наближена до реальної професійної діяльності біоінженера. Отже, дуже важливо ретельно підібрати навчальний матеріал, який би доповнював та поглиблював знання студентів з профільних дисциплін та сприяв розвитку навичок роботи з професійно-орієнтованими текстами. Виділяється декілька критеріїв відбору фахових текстів:

- Тематика та зміст. Текст, який повністю відповідає тематиці, допомагає студентам розширити знання з фаху, розкрити значення медичних та технічних термінів, що в свою чергу спонукає студентів до участі в обговоренні матеріалу або веденні дискусій. Від змісту матеріалу залежить наскільки ефективно викладач зможе організувати навчальну діяльність студентів під час заняття, створити ситуації для пошуку та аналізу визначеної інформації, залучати їх до творчої діяльності, як при читанні текстів, так і в інших видах мовленнєвого спілкування.

- Доступність та зрозумілість матеріалу. Відсутність сленгу, рідковживаних та застарілих термінів є запорукою вдало підбраного матеріалу. Наявність схем, графіків та ілюстрацій суттєво покращує доступність матеріалу і дозволяє більш точно передати зміст навчального матеріалу.

– Актуальність та сучасність, що визначає їх пізнавальну цінність. Такий текст викликає зацікавленість студентів та спонукає їх до самостійного пошуку додаткової інформації.

Але постає питання де знайти текст, який би відповідав усім критеріям і потребам навчального процесу і забезпечував реалізацію навчальних, освітніх, розвиваючих та виховних цілей навчання професійно-орієнтованої іноземної мови. Мережа Інтернет є невичерпним джерелом інформації з будь-якої тематики. Проте, знайти потрібні тексти в готовому вигляді вкрай важко. Тому, для використання автентичних текстів у процесі навчання іноземної мови професійного спрямування необхідно провести адаптацію одного або навіть кількох відібраних автентичних текстів, об'єднаних спільною тематикою.

Для ефективного засвоєння навчального матеріалу та термінологічної лексики потрібно створити систему вправ, яка дозволяла би розвивати та покращувати навички з усіх видів мовленнєвої діяльності. Під системою вправ розуміють організацію взаємопов'язаних дій, що йдуть у порядку наростання труднощів, з урахуванням послідовності становлення умінь та навичок. Система вправ буде різною стосовно різних курсів, навчальних умов, етапів навчання. Кожна вправа має бути представлена структурою, яка включає наступні аспекти: завдання; виконання завдання; контроль виконаного завдання. Вправи є основним засобом набуття необхідних умінь. Відповідно до виду вправи формулюється й завдання для її виконання. Розрізняють три основні категорії вправ: некомунікативні, умовно-комунікативні та комунікативні вправи. Опрацювання фахових текстів біомедичної тематики починається з передтекстових завдань на уміння прогнозувати зміст і мету тексту, актуалізувати досвід і знання студентів. Ці завдання допомагають студентам сформулювати свою власну думку та підсилюють їх мотивацію.

Важливим аспектом вивчення іноземної мови професійного спрямування є розширення лексичного запасу. Як правило, в методиці викладання найбільшу увагу звертають на способи формування лексичних навичок, що передбачає декілька етапів, зокрема: семантизація лексичних одиниць, автоматизація лексики та подальше удосконалення лексичних навичок. Удосконалення та набуття лексичних навичок відбувається на текстовому й післятекстовому етапах. Система вправ для формування професійно-спрямованої компетенції повинна відповідати наступним вимогам: бути послідовною і раціонально організованою; характер вправ має відповідати певним навичкам або вмінням; зростання мовної складності процесу навчання; систематичність виконання певних вправ; професійна спрямованість завдань; природність ситуацій спілкування; наявність вказівок на дію з матеріалом.

Формування комунікативної компетенції є першочерговою метою вивчення іноземної мови студентами біомедичної спеціальності. Особливої уваги потребує питання створення освітнього середовища для формування та розвитку комунікативної компетентності студентів. Оскільки розвинена комунікативна компетентність має бути кінцевим результатом навчання, виникає необхідність цілеспрямованої діяльності щодо її формування. Різні методи й засоби опанування навичками, необхідними для набуття комунікативної компетенції в сфері професійного спілкування іноземною мовою використовуються в навчальному процесі.

У викладанні іноземної мови професійного спрямування важливого значення набуває інтерактивний метод навчання, де студент є активним творцем процесу навчання, здатним до взаємодії та активного спілкування. Саме інтерактивні технології створюють необхідні передумови для формування мовленнєвої компетенції студентів, здатності критично мислити, приймати рішення, вдосконалювати професійну та загальну культуру спілкування. У процесі реалізації інтерактивного методу на практичних заняттях з іноземної мови професійного спрямування необхідно пам'ятати, що його базовим принципом є принцип колективної взаємодії, згідно з яким досягнення студентами комунікативних цілей відбувається через інтерактивну діяльність: дискусії та обговорення, діалоги та рольові ігри, імітації, імпровізації, дебати. Використання в навчальному процесі інтерактивних технологій збільшує діапазон термінологічної лексики за фахом, робить процес навчання пізнавальним і професійно спрямованим. Інтерактивні технології навчання активізують мовний і мовленнєвий матеріал в

іншомовному спілкуванні студентів, розвивають їхні творчі здібності і професійно-орієнтовані вміння в наближених до реальних умовах.

Бурхливий розвиток та все більш широке застосування мережі Інтернет стали поштовхом для впровадження передових форм навчання та забезпечення студентів новими навчальними матеріалами. Нині викладачі та студенти можуть користуватися електронними підручниками, бібліотеками, системами тестування.

Невід'ємною складовою вивчення іноземної мови професійного спрямування є самостійна робота студентів, її ефективність певною мірою визначає якість професійної підготовки. Цей вид діяльності передбачає самостійне виконання лексичних, граматичних вправ різного типу, самостійне опрацювання текстів, складання глосаріїв, пошук певної інформації, написання творчих робіт, підготовка рефератів, доповідей з наступною усною презентацією тощо. Самостійна робота може вважатися ефективною, коли студенти зацікавлені в її виконанні. Від рівня організації самостійної роботи залежить її успішність. Тому, постає питання знаходження раціональних форм, методів і засобів організації самостійної роботи з урахуванням готовності до неї студентів. Саме тут головна роль відводиться інформаційним технологіям, які дозволяють прискорювати процес отримання інформації, спрощувати її сприйняття.

Щоб складати гідну конкуренцію на ринку праці, майбутні біоінженери мають володіти певними вміннями, які б характеризували рівень їх професійно-комунікативної компетентності, серед яких: володіння термінологією фахових дисциплін, вміння вести бесіди, доводити власну думку, вирішувати всі комунікативні завдання в процесі професійного спілкування. Ці вміння формуються під впливом деяких педагогічних умов, серед яких виділяють:

- відбір і структурування змісту навчального матеріалу відповідно до пізнавальних можливостей студентів;
- усвідомлення студентами важливості володіння професійною термінологією;
- реалізація методів і форм навчання, спрямованих на поетапне оволодіння матеріалом;
- постійна мотивація.

Зміст сучасного вишівського навчання має реалізуватися через інформаційну модель, основу якої становлять різні типи індивідуальних завдань у друкованому та електронному вигляді. Основним змістом навчання іноземної мови у немовному ВНЗ повинно стати професійно-орієнтоване ділове спілкування з домінантою навчання розмовній мові, також включаючи навчання роботі з галузевими автентичними текстами. Навчання доцільно будувати на якісно новому змісті при ретельному підборі навчального мовного матеріалу, відповідно до специфіки майбутньої професійної діяльності студентів технічного вишу [4, с. 26]. Для розвитку комунікативної компетенції студент має вміти підтримувати ділову бесіду, висловлювати свою думку, виражати згоду / незгоду в усній формі, володіти вмінням вести ділове листування відповідно до загальноприйнятих норм. Основну частину мають становити завдання, спрямовані на розвиток і формування навичок усних форм комунікації в поєднанні з письмовими завданнями та основами перекладу.

Основна ідея індивідуального підходу полягає в наданні студенту максимально широких можливостей навчатися. Таке навчання дозволить йому оптимально адаптуватися до реальної дійсності у всьому її різноманітті та цілісності й використати на практиці ключові навчання у різноманітних соціальних ситуаціях. Реалізація такого підходу висуває серйозні вимоги до методики навчання, яка повинна з «навчання робити щось», бути здатною трансформуватися в «допомогу навчитися щось робити» [5, с. 8]. В основі цієї методики лежить навчання через діяльність. Викладачам потрібно навчитися довіряти студентам і дозволяти їм вчитися самим через власну практичну діяльність і можливі помилки.

Облік індивідуальних потреб особистості у вищій школі вимагає здійснення диференціації в різних формах роботи зі студентами. Якщо диференціюється не тільки і не стільки обсяг і складність навчального матеріалу, скільки допомога студенту, то такий підхід дозволяє йому досягти максимуму можливостей на цей момент, що відповідає критеріям оптимізації його навчання.

У методиці існує також системно-структурний підхід до індивідуалізації, який дозволяє говорити про «індивідуальну», «суб'єктну» і «особистісну» індивідуалізації. Кожна людина, як індивідуальність, відрізняється за індивідуальними властивостями (здатність до вивчення іноземних мов, пам'ять та ін.). У методиці такий підхід отримав назву «індивідуальна індивідуалізація». Цей підхід, який можна назвати диференційованим, знаходить своє вираження в доборі завдань для студентів залежно від їх здібностей та рівня знань.

Диференціація за складністю завдань дозволяє організувати навчально-пізнавальну діяльність студентів іноземною мовою з опорою на їхні реальні можливості, що створює сприятливі умови для поступу в навчанні. Тільки вміле поєднання колективної, самостійної та індивідуальної роботи зі студентами на практичних заняттях з іноземної мови забезпечить належну педагогічну дієвість навчально-виховного процесу. Орієнтація на розвиток пізнавальних інтересів особистості вимагає, щоб диференціація навчання враховувала потреби кожного студента. Навчаючись в одній групі за єдиною програмою, студенти можуть засвоювати іншомовний матеріал у різному обсязі. Базовим критерієм при цьому є рівень обов'язкової підготовки з іноземної мови. На його основі формуються більш високі рівні оволодіння матеріалом. Такий вид диференціації останнім часом отримав назву «рівнева», тобто така організація навчального процесу, за якої кожен студент має право і можливість опановувати навчальним матеріалом за програмою на різному рівні (А — низькому, В — середньому, С — не нижче базового). Рівень оволодіння визначається залежно від здібностей та індивідуальних особливостей особистості, коли за критерій оцінки діяльності студента приймаються його зусилля з оволодіння цим матеріалом, творчого його застосування.

У будь-якій освітній системі тією чи іншою мірою здійснюється диференційований підхід. Технологія рівневої диференціації являє собою сукупність організаційних рішень, засобів і методів диференційованого навчання іноземній мові, які охоплюють певну частину навчального процесу. Особливостями цієї технології є блокова подача матеріалу, робота з малими групами на декількох рівнях засвоєння, створення особливого навчально-методичного комплексу.

Технологія рівневої диференціації навчання іноземної мови студентів технічного ВНЗ має безсумнівні переваги, оскільки в такому випадку виключається «зрівнялівка» та усереднення студентів. Взавши за основу базовий рівень іншомовної компетентності, необхідно розробити низку доповнень до вимог на цьому рівні, збільшуючи обсяг змісту для різнорівневих підгруп (мікрогруп) і диференціюючи вимоги до всіх видів мовленнєвої діяльності, до володіння граматичними і лексичними навичками. При цьому поглиблення за рахунок здібностей студентів, що опановують відповідними лексичними, граматичними і мовленнєвими навичками, повинно проходити за однакової кількості годин.

Студент початкового рівня іноземної компетентності може отримати додаткові консультації щодо пройденого матеріалу, а студенту просунутого рівня володіння іноземною мовою варто ускладнити завдання з метою активізації набутих умінь і навичок. Оскільки в групі вже немає традиційно слабких студентів, то викладачеві немає необхідності штучно занижувати загальний рівень викладання. Одночасно з'являється можливість ефективно працювати зі студентами, які погано адаптуються до суспільних норм, а у добре встигаючих студентів посилюється мотивація до здобуття більш глибоких знань.

Висновки. Існує багато методик, що можуть зробити викладання іноземної мови студентам біомедичного фаху більш ефективним, основними з яких є правильна побудова самостійної роботи студентів та технологія рівневої диференціації навчання.

Література:

1. Гуржій А.М. Інформаційні технології в освіті/Проблеми освіти: наук. метод. зб. - К.: ІЗМН, 1998.- Вип.ІІ.- С. 5-11.
2. Коновалова Л. Формувати фахову компетентність разом із життєвою. // Іноземні мови в навчальних закладах. — 2011. — №1. — с. 42-47.
3. Бабанський Ю. К. Проблеми підвищення ефективності педагогічних досліджень. — М., 1982. — 151 с.

4. Зайцева И.А. Технология уровневой дифференциации как средство формирования. Профессиональной иноязычной коммуникативной компетентности студентов технического вуза // Диссертация кандидата пед. наук. — Самара, 2007.— 218 с.
5. Комарицкая Т.В. Индивидуализация процесса обучения иностранному языку как средство актуализации потенциальных возможностей учащихся / Т.В. Комарицкая. Иркутск: ИВВАИУ, 2005.— 205 с.7. Скляренко Н.К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь// Іноземні мови. — 1999. — №3. — С.3.
6. Тарнопольский О.Б. Методика обучения английскому языку для делового общения : учеб. пособие / О.Б. Тарнопольский, С.П. Кожушко. — К. :Ленвіт, 2004. — С. 60-65.

Стаття розкриває суть підходу до викладання іноземної мови студентам біомедичного фаху. Наводяться основні методики викладання та принципи, що використовуються на практиці. Приводиться оцінка значимості володіння іноземною мовою студентами біомедичних спеціальностей.

Ключові слова: іноземна мова, біоінженерія, методика викладання.

Статья раскрывает суть подхода к преподаванию иностранного языка студентам биомедицинского специальности. Приводятся основные методики преподавания и принципы, используемые на практике. Приводится оценка значимости владения иностранным языком студентами биомедицинских специальностей.

Ключевые слова: иностранный язык, биоинженерия, методика преподавания.

The article reveals the essence of the approach to teaching foreign languages to biomedical students. The article provides the basic teaching methods and principles used in practice. The article assesses the significance of foreign language to students of biomedical specialties.

Key words: foreign language, bioengineering, teaching methods.

УДК 378. 016

В.П. Король, О.В. Марущак
м. Вінниця, Україна

ПРОЕКТУВАННЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ З ОСНОВ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Постановка проблеми. Система трудової підготовки молоді має стратегічне значення для держави, оскільки процес упровадження новітніх технологій відбувається практично в усіх галузях виробництва. У вирішенні цих проблем провідна роль належить освітній галузі «Технології», що покликана забезпечити базову підготовку учнів до сучасного соціотехнічного виробництва, формування у них техніко-технологічної картини світу, створення оптимальних умов для розвитку особистості через участь у різних видах навчальної і трудової діяльності. Особливо важливо це у сучасних умовах, коли затверджуються багатоукладні форми власності, відроджуються різні промисли та ремесла, створюються селянські та фермерські господарства.

Забезпечити учнів необхідними науково-технічними знаннями і вміннями, що дають можливість швидко зорієнтуватися у нових технологіях виробництва, зокрема виробництва сільськогосподарської продукції, будові та принципі дії сільськогосподарської техніки, еколого-економічних і культурних проблемах організації та управління аграрним виробництвом, має учитель технологічної освіти. Тому актуальним питанням професійної підготовки майбутнього вчителя технологічної освіти є розробка змісту його підготовки до формування в учнів системи знань про сучасне аграрне виробництво.

Оскільки одним із провідних засобів реалізації змісту освіти учені визнають навчальну дисципліну, зрозуміло, що проблеми проектування її структури, змістового наповнення відіграють значну роль під час формування змісту професійної освіти. З іншого боку, навчальна дисципліна є педагогічно адаптованою основою однієї або кількох наукових галузей, що зумовлює відтворення у ній (а значить і у змісті освіти) специфіки наук різних типів і водночас